

Лілік ОльгаORCID 0000-0002-5187-1944
Researcher ID GQB-0015-2022

Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри української мови і літератури,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: lilik8383@ukr.net

Носовець Наталія

ORCID 0000-0003-1536-4870

Кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з наукової роботи,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: ppmptrn@gmail.com

Бивалькевич ЛеонідORCID 0000-0002-5500-416X
Researcher ID AAO-3658-2020

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної освіти та інформатики,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: manofmystery@ukr.net

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Мета дослідження – схарактеризувати місце і роль сучасних педагогічних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів.

Методологія. У процесі наукового пошуку використано комплекс різних методів, які забезпечили вірогідність і об'єктивність дослідження, зокрема: аналіз нормативно-правової бази й наукової літератури – з метою визначення стану розробленості проблеми й перспектив її дослідження; зіставлення – для порівняння поглядів різних учених на проблему технологізації освітнього процесу в закладах вищої освіти; індукції та дедукції, систематизації й узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій.

Дослідження здійснене на основі поєднання положень низки методологічних підходів, зокрема: компетентнісного (для визначення ролі педагогічних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів), діяльнісного (залучення здобувачів освіти до активної навчальної діяльності в процесі реалізації різних педагогічних технологій), особистісно орієнтованого (для врахування індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти під час навчальної діяльності в межах певної педагогічної технології) – які застосовані на засадах взаємодоповнюваності і відповідності меті дослідження.

Наукова новизна. У дослідженні систематизовано й узагальнено думки науковців щодо місця й ролі педагогічних технологій в освітньому процесі, обґрунтовано доцільність їх застосування в професійній підготовці майбутніх учителів.

Висновки. У процесі дослідження з'ясовано, що широке впровадження педагогічних технологій в освітній процес закладів середньої і вищої освіти дає підстави стверджувати про технологізацію навчання, основними ознаками якої є концептуальність; діагностичність і прогностичність результатів навчання; економічність; операційність; алгоритмізованість, проєктованість, цілісність навчальної діяльності; керованість, варіативність і гнучкість освітнього процесу; заданість і гарантованість ефективних результатів за оптимальних витрат для досягнення певного стандарту навчання; відтворюваність технологічного процесу. Схарактеризовано педагогічні технології, ефективність застосування яких у процесі професійної підготовки майбутніх учителів доведена науковими дослідженнями й досвідом практичної діяльності, зокрема: проєктна технологія, технологія переверненого навчання, технологія розвитку критичного мислення, інформаційно-комунікаційні технології. Обґрунтовано, що застосування педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів сприяє налагодженню взаємозв'язків між теорією і практикою, активізації навчальної діяльності студентів, оптимізації часових затрат, а в результаті ефективного формуванню професійної компетентності.

Ключові слова: педагогічні технології, майбутні вчителі, заклади вищої освіти, професійна компетентність, професійна підготовка.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах трансформаційних зрушень в усіх сферах життєдіяльності української держави професійна підготовка майбутніх фахівців постає одним із основних чинників соціального й економічного прогресу. Оскільки суспільство давно дійшло думки, що найбільшою його цінністю та основним надбанням є фахівець, спроможний знаходити й засвоювати нові знання, ухвалювати нестандартні рішення, то винятково важливим напрямом педагогічної науки став пошук засобів і умов підвищення ефективності професійної підготовки в закладах вищої освіти фахівців усіх профілів, серед яких особливе місце посідають майбутні вчителі. Одним зі шляхів інтенсифікації професійної підготовки майбутніх учителів є технологізація освітнього процесу, що передбачає активне застосування сучасних педагогічних технологій.

Цей процес задекларований у Законі України «Про вищу освіту» (2014), Концепції «Нова українська школа» (2016), Законі України «Про освіту» (2017), Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2018), Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті й інших нормативних документах.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Проблеми технологізації освітнього процесу присвячені праці низки українських дослідників, зокрема І. Беха, І. Зязюна, О. Овчарук, О. Пехоти, С. Сисоєвої тощо). Водночас чимало дослідників аналізують особливості використання в процесі професійної підготовки якось однієї педагогічної технології, як-от: технології розвитку критичного мислення (О. Пометун), проектної технології (О. Каліманов), переверненого навчання (О. Лілік, Л. Бивалькевич). Відповідно, постає необхідність комплексного дослідження проблеми упровадження педагогічних технологій у освітній процес із підготовки майбутніх учителів для інтенсифікації формування в них професійної компетентності.

Формулювання мети статті. *Мета дослідження* – схарактеризувати місце і роль сучасних педагогічних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів. Для досягнення цієї мети необхідно було розв'язати такі завдання: проаналізувати ознаки педагогічних технологій і процес технологізації вищої освіти в цілому; схарактеризувати оптимальні технології для формування професійної компетентності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки; визначити переваги застосування педагогічних технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження із зазначенням методів. У процесі наукового пошуку використано комплекс різних методів, які забезпечили вірогідність і об'єктивність дослідження, зокрема: аналіз нормативно-правової бази й наукової літератури – з метою визначення стану розробленості проблеми й перспектив її дослідження; зіставлення – для порівняння поглядів різних учених на проблему технологізації освітнього процесу в закладах вищої освіти; індукції та дедукції, систематизації й узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій.

Дослідження здійснене на основі поєднання положень низки методологічних підходів, зокрема: компетентнісного (для визначення ролі педагогічних технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів), діяльнісного (залучення здобувачів освіти до активної навчальної діяльності в процесі реалізації різних педагогічних технологій), особистісно орієнтованого (для врахування індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти під час навчальної діяльності в межах певної педагогічної технології) – які застосовані на засадах взаємодоповнюваності і відповідності меті дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття «компетентність», яке утвердилося в освітній галузі порівняно нещодавно, мігрувавши зі сфери бізнесу, відображає готовність і можливість людини розв'язувати професійні завдання та проблемні питання, використовуючи власний досвід, спосіб діяльності, уміння та знання, набуті під час навчання в закладі вищої освіти [12]. Відповідно професійна компетентність, за визначенням М. Бернса, це коло питань, у яких суб'єкт володіє знаннями, досвідом, сукупність яких відображає соціально-професійний статус і професійну кваліфікацію, а також особистісні, індивідуальні особливості, які забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності [5]. Важливим показником рівня сформованості професійної компетентності вчителя є його вміння застосовувати у власній педагогічній діяльності різноманітні педагогічні технології, а також здатність постійно розвиватися в цій сфері, адже, відповідно до Концепції «Нова українська школа», учитель – це «агент змін», активна життєва позиція і креативність якого стануть запорукою формування нових поколінь українців [1].

У цьому контексті варто зазначити, що сучасний стан технологізації освіти є результатом тривалого розвитку, витоки якого прослідковуються в 40-х – середині 50-х рр. XX ст., коли в закладах середньої освіти з'являються різноманітні технічні засоби навчання, насамперед досягнення інженерної науки. На думку О. Пехоти, це був перший етап технологізації освітньої галузі [5]. Другий період припадає на середину 50-х – 60-х рр. XX ст., він асоціюється із упровадженням програмованого навчання. Під освітньою технологією тоді розуміли науковий опис (сукупність засобів і методів) педагогічного процесу, реалізація якого призводить до запланованого результату. На третьому етапі (70-і рр. XX ст.) відбувається розширення наукових засад педагогічних технологій (аудіовізуальне та програмоване навчання, інформатика, теорія телекомунікацій та наукової організації праці, досягнення психолого-педагогічних наук та інші); продовження переходу від вербального до аудіовізуального навчання; активна підготовка кваліфікованих педагогів-технологів. З 80-х рр. XX ст. триває четвертий етап

розвитку поняття «педагогічна технологія». Він позначений створенням комп'ютерних лабораторій, класів, зростанням кількості засобів програмованого навчання. Загалом аналіз наукових праць із проблеми дослідження дав змогу констатувати, що найсуттєвіші зрушення в технологізації освіти в Україні відбувалися у період з 1957 по 2005 рр., зокрема це були процеси становлення та розвитку технологічного підходу у вищій педагогічній школі: обґрунтування його теоретичних засад, створення та реалізація інноваційних освітніх технологій, зокрема програмованого навчання як їхньої основи.

На сучасному етапі актуалізувалася необхідність інтенсифікації процесів технологізації, що пов'язано передусім із євроінтеграційними тенденціями, тотальною технологізацією і комп'ютеризацією, упровадженням дистанційного і змішаного навчання. Зауважимо, що в дослівному перекладі «технологія» (з грец. *techne* – мистецтво, майстерність, уміння, *logos* – учення, поняття) – це «наука про майстерність». Поняття «технологія» у педагогіці потрактовують як категорію синтетичного типу, на відміну від аналітичних категорій, як-от: «цілі», «зміст», «форма», «методи», «засоби». В «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка цей термін подано як «системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, завданням якого є оптимізація освіти» [1, 331]. Відповідно, основними ознаками педагогічної технології є: а) концептуальність – чітке й послідовне педагогічне розроблення цілей освітнього процесу; б) діагностичне визначення цілей – теоретико-прогностичне вивчення умов, способів, засобів упровадження педагогічних інновацій, прогнозування результатів освітньої діяльності; в) економічність (виражає якість освітнього процесу) – структурування упорядкування, ущільнення інформації, яку необхідно сприйняти та засвоїти; г) алгоритмізованість, проєктованість – поділ технології на етапи, ступені, повторюваність і ритмічність дій, що забезпечують дидактичний результат; д) коригованість – формування педагогічних умінь, які дають змогу вносити процесуальні зміни в технологію зі збереженням основних дидактичних цілей; е) візуалізація – комплексне застосування технічних, комп'ютерних засобів навчання та контролю.

Дослідники (Б. Блум [12], Л. Андерсон [10]) пропонують такий алгоритм реалізації педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців:

1. Визначення кінцевої загальної мети дидактичної системи у вигляді моделі фахівця через показники, які можна діагностувати.
2. Формулювання проміжних цілей (поетапно) професійного становлення особистості шляхом наступності й нарощування її потенціалу за прийнятими показниками і критеріями.
3. Відбір і дидактичне обґрунтування змісту освітнього процесу відповідно до заданої мети.
4. Реалізація розвивальних технологій, що відображають сучасний стан науково-педагогічного знання щодо процесу професійного становлення майбутнього фахівця. Важливо, щоб всі технології забезпечувалися об'єктивними методиками контролю якості цього процесу.

5. Окреслення організаційних умов навчання і виховання студентів закладу вищої освіти.

Це дає підстави стверджувати, що для визначення ефективності педагогічної технології важливий як змістовий компонент, так і діагностувальна мета: від нього залежить, буде технологія інформаційною чи розвивальною, традиційною чи особистісно орієнтованою, продуктивною чи малоефективною. Ефективність педагогічної технології детермінована концептуальним зв'язком цілей і змісту діяльності. Саме мета зумовлює системну єдність завдань, змісту, форм, методів, умов і прийомів.

Різноманіття педагогічних технологій і широке їх упровадження в освітній процес закладів вищої освіти дали змогу науковцям говорити про технологізацію системи освіти, наукове обґрунтування якої запропонували у своїх працях Б. Блум [12], В. Кремень [5], Н. Ничкало [6]. Узагальнення результатів їхніх наукових досліджень дало змогу визначити критерії технологізації освітнього процесу, зокрема: концептуальність (наукова концепція, система поглядів); діагностичність і прогностичність результатів навчання; економічність (ефективне використання часу й матеріальних ресурсів в освітньому процесі); операційність (чітке уявлення про засоби досягнення запланованих результатів); алгоритмізованість, проєктованість, цілісність навчальної діяльності; керованість, варіативність і гнучкість освітнього процесу (варіювання методів та засобів з метою коригування); заданість і гарантованість ефективних результатів за оптимальних витрат для досягнення певного стандарту навчання; відтворюваність технологічного процесу.

З-поміж педагогічних технологій, які пройшли випробування часом і підтвердили свою ефективність у процесі професійної підготовки майбутніх учителів, варто більш детально зупинитися на деяких.

Передусім згадаємо про технологію переверненого навчання («Flipped classroom», «Inverted classroom», «Reverse teaching», «Backwards classroom», «Inverted classroom model»), що передбачає зміну місцями традиційної презентації інформаційного обсягу матеріалу й виконання практичних завдань зміненими місцями: студенти переглядають удома короткі відеолекції, які були створені викладачем і розміщені в Інтернеті або збережені в онлайнфайлообміннику, а під час аудиторного заняття відбувається обговорення якогось питання, дискусія, виконання вправ, презентація проєктів тощо [5]. Оскільки цю технологію ми вже детально характеризували в попередніх публікаціях, то наголосимо лише, що цінність переверненого навчання полягає в можливості використовувати навчальний час для групової роботи, у процесі якої студенти можуть обговорити зміст лекції, перевірити свої знання і взаємодіяти один з одним в практичній діяльності [5].

Заслугує на особливу увагу технологія розвитку критичного мислення здобувачів освіти, яку розглядають як педагогічну систему, спрямовану на формування в здобувачів освіти аналітичного

мислення, що складається з унікального набору прийомів і технік, які дають змогу створювати під час заняття ситуацію обмірковування і розв'язання певної проблеми [8]. Ця технологія передбачає послідовну реалізацію трьох етапів: актуалізації («виклику»), ціллю якого є формування особистого інтересу для отримання інформації; осмислення, під час якого здобувачі знайомляться з новою інформацією шляхом індивідуального пошуку інформації з подальшим груповим обговоренням та аналізом; рефлексії, що передбачає осмислення процесу й результатів власної освітньої діяльності.

Проектна технологія, що передбачає досягнення дидактичної мети за допомогою детального розроблення проблеми, яка має завершитись практичним результатом. Головна ідея цього методу полягає в тому, що здобувач освіти виконує навчальне завдання, яке обирає самостійно; його діяльність може не обмежуватись тільки певною навчальною дисципліною, проєкт може мати міждисциплінарний характер; він має практичне застосування та практичний результат. Як зазначають дослідники, застосування методу проєктів допомагає розв'язати проблему мотивації, створити позитивний настрій для опанування певної теми та умови для розкриття потенційних можливостей кожного студента [3]. Проєкт може виконуватись індивідуально, у парах, у групах чи колективно.

Цю технологію доцільно застосовувати під час вивчення тем великого обсягу, тому що інформації за такими темами дуже багато, а часу на її опрацювання мало. У такому випадку викладач має визначити найбільш цікаві теми, розподілити їх між студентами. Здобувачі вищої освіти із задоволенням виконують навчальні проєкти у формі мультимедійних презентацій, буктрейлерів, візитних карток, презентацій на комп'ютері, ілюстрованих збірок, методичних портфоліо тощо. Якщо тема проєктів цікава й актуальна для майбутніх учителів, вони із задоволенням беруть участь у їх виконанні та пишуться своїми результатами й досягненнями.

Варто наголосити, що на сучасному етапі каталізатором технологізації освітнього процесу виступає стрімке розширення комунікативного простору, під яким розуміють сукупність зв'язків між окремими людьми, соціумами, державами й континентами. На думку дослідників, це пов'язано із глобалізацією і високою технологічністю медіазасобів, що актуалізують необхідність відображення різноманітних інформаційних процесів у засобах і методах їх репрезентації, які на сучасному етапі можуть бути реалізовані шляхом залучення високотехнологічних комунікацій [12]. Йдеться насамперед про широке впровадження в освітній процес закладів освіти інформаційно-комунікаційних технологій, які, ґрунтуючись на сучасних досягненнях у сфері комп'ютерної техніки, засоби комунікації, програмного забезпечення і практичного досвіду, мають розв'язувати завдання стосовно ефективної організації педагогічного процесу за умови зниження витрат часу, праці, енергії і матеріальних ресурсів.

Це дає змогу визначити переваги застосування педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів:

- технологія трансформує загальні теоретичні основи, які формулює педагогіка у вигляді принципів і закономірностей, у систему методичних рекомендацій і вказівок;
- технологічний підхід дає змогу аналізувати й систематизувати на науковій основі практичний досвід і особливості його використання: комплексно розв'язувати проблеми, що постають у межах освітнього процесу, на основі оптимального застосування наявних інформаційних та технічних ресурсів;
- технологія, у межах якої мету (кінцеву та проміжну) визначено дуже точно (діагностувально), вимагає розроблення її відповідного змісту, об'єктивних методів контролю для досягнення мети. Засоби й методи діагностування є певним гарантом надійності й точності наукової організації освітнього процесу;
- технологія, перекладаючи частину функцій викладача на засоби виховання, дає можливість економити його сили, звільняє час для індивідуального й особистісного розвитку студентів;
- педагогічні технології дають змогу створювати гнучку структуру освітнього процесу, що характеризується можливістю корекції завдяки наявності постійного зворотного зв'язку в ході поетапного відтворення педагогічної технології.

Висновки та перспективи. У процесі дослідження з'ясовано, що широке впровадження педагогічних технологій в освітній процес закладів середньої і вищої освіти дає підстави стверджувати про технологізацію навчання, основними ознаками якої є концептуальність; діагностичність і прогностичність результатів навчання; економічність; операційність; алгоритмізованість, проєктованість, цілісність навчальної діяльності; керованість, варіативність і гнучкість освітнього процесу; заданість і гарантованість ефективних результатів за оптимальних витрат для досягнення певного стандарту навчання; відтворюваність технологічного процесу. Схарактеризовано педагогічні технології, ефективність застосування яких у процесі професійної підготовки майбутніх учителів доведена науковими дослідженнями й досвідом практичної діяльності, зокрема: проєктна технологія, технологія переверненого навчання, технологія розвитку критичного мислення, інформаційно-комунікаційні технології. Обґрунтовано, що застосування педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів сприяє налагодженню взаємозв'язків між теорією і практикою, активізації навчальної діяльності студентів, оптимізації часових затрат, а в результаті ефективному формуванню професійної компетентності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в більш детальній характеристиці особливостей застосування педагогічних технологій у межах окремої навчальної дисципліни.

References

1. Васюк О. В., Виговська С. В. Сучасні підходи до трактування поняття «педагогічна технологія». *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. № 6 (25). С. 5–9.
Vasiuk, O. V., Vyhovska, S. V. (2011). Suchasni pidkhody do traktuvannya poniattia «pedahohichna tekhnolohiia» [Modern approaches to the interpretation of the concept of «pedagogical technology»]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, 6 (25), 5–9.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv, Ukraine: Lybid.
3. Каліманов О. Проектні технології на уроках мови і літератури. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2008. №28. С. 24–32.
Kalimanov, O. (2008). Proektni tekhnolohii na urokakh movy i literatury [Project technologies in language and literature lessons]. *Vyvchajemo ukrainsku movu ta literaturu – We study Ukrainian language and literature*, 28, 24–32.
4. Концепція «Нова українська школа»: затв. Рішенням колегії МОН від 27.10.2016. URL: <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczyia.pdf>. (дата звернення: 10.09.2022).
Konceptsiia «Nova ukrainska shkola»: zatv. Rishenniam kolehii MON vid 27.10.2016 [The «New Ukrainian School» concept: approved by the Decision of the Board of the Ministry of Education and Culture of October 27, 2016]. Retrieved from : <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczyia.pdf>.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). Київ: Грамота, 2003. 216 с.
Kremen, V. H. (2003). *Osvita i nauka Ukrainy: shliakhy modernizatsii (fakty, rozdumy, perspektyvy)* [Education and science of Ukraine: ways of modernization (facts, reflections, perspectives)]. Kyiv, Ukraine: Hramota.
6. Лілік О., Бивалькевич Л. М. Особливості інтеграції технології «перевернене навчання» в професійну підготовку майбутніх учителів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. Вип. 160. С. 124–129.
Lilik, O., Bivalkevych, L. M. (2019). Osoblyvosti intehtratsii tekhnolohii «perevernene navchannia» v profesiinu pidhotovku maibutnikh uchyteliv [Peculiarities of the integration of the «inverted learning» technology in the professional training of future teachers]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*, 160, 124–129.
7. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.
Nychkalo, N. H. (2014). *Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh hlobalizatsiinykh ta intehtratsiinykh protsesiv: monohrafiia* [Development of professional education in the conditions of globalization and integration processes: monograph]. Kyiv, Ukraine: Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova.
8. Пехота О. М., Кіктенко А.З., Любарська О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібник. Київ, 2001. 256 с.
Piekhota, O. M., Kiktenko, A.Z., Liubarska, O. M. (2001). *Osvitni tekhnolohii: navch.-metod. posibnyk* [Educational technologies: educational and methodological manual]. Kyiv, Ukraine.
9. Пометун О. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89–98.
Pometun, O. (2018). Krytychne myslennia yak pedahohichnyi fenomen [Critical thinking as a pedagogical phenomenon]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 2, 89–98.
10. Anderson L., Krathwohl D. A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessin: A revision of Bloom's *Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman, 2001. 336 p.
Anderson, L., Krathwohl, D. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessin: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
11. Berns, M. (1990). Context of competence: social and cultural consideration in communicative language teaching. New York.
12. Bloom B. S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longman, 1984. 207 p.
13. Bloom, B. S. (1984). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longman.
14. Bidenko L., Bilyakovska O., Burnos Ye., Pylypenko-Fritsak N., Lilik O., Demyanenko N. Information and communication technologies for training future teachers: an adaptation to the aspects of the postmodern society. *Postmodern openings*. 2022. № 2.
15. Bidenko, L., Bilyakovska, O., Burnos, Ye., Pylypenko-Fritsak, N., Lilik, O., Demyanenko, N. (2002). Information and communication technologies for training future teachers: an adaptation to the aspects of the postmodern society. *Postmodern openings*, 2.
16. Raven, J. (1981). The Competencies Needed at Work and in Society. *Collected Original Resources in Education*.

Lilik O.

ORCID 0000-0002-5187-1944

Researcher ID GQB-0015-2022

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: lilik8383@ukr.net

Nosovets N.

ORCID 0000-0003-1536-4870

PhD in Pedagogical Science, Associate Professor,
Vice-Rektor for Scientific Work,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: pmpmtn@gmail.com

Byvalkevych L.

ORCID 0000-0002-5500-416X

Researcher ID AAO-3658-2020

PhD in Pedagogical Sciences, Associate professor,
Associate Professor at the Department of Technological Education and Informatics,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: manofmystery@ukr.net

TECHNOLOGICAL CONCEPT OF PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS

The purpose of the article is to characterize the place and role of modern pedagogical technologies in the formation of professional competence of future teachers.

Methodology. *In the process of scientific research, a complex of various methods was used, which ensured the reliability and objectivity of the research, in particular: analysis of the legal framework and scientific literature – in order to determine the state of development of the problem and the prospects for its research; comparison – to compare the views of different scientists on the problem of technologization of the educational process in institutions of higher education; induction and deduction, systematization and generalization – for formulating conclusions and recommendations. The research was carried out on the basis of a combination of the provisions of a number of methodological approaches, in particular: competence-based (to determine the role of pedagogical technologies in the formation of the professional competence of future teachers), activity-based (involvement of education seekers in active educational activities in the process of implementing various pedagogical technologies), personally-oriented (to take into account individual characteristics of students of higher education during educational activities within the limits of a certain pedagogical technology) – which are applied on the basis of complementarity and compliance with the purpose of the study.*

Scientific novelty. *The research systematizes and summarizes the opinions of scientists regarding the place and role of pedagogical technologies in the educational process, and substantiates the feasibility of their use in the professional training of future teachers.*

Conclusions. *In the process of the research, it was found that the wide implementation of pedagogical technologies in the educational process of secondary and higher education institutions gives grounds to assert the technologization of education, the main features of which are conceptuality; diagnosticity and predictability of learning outcomes; economy; operability; algorithmicity, design, integrity of educational activity; manageability, variability and flexibility of the educational process; setting and guaranteeing effective results at optimal costs to achieve a certain standard of training; reproducibility of the technological process. We characterized some pedagogical technologies, in particular: project technology, flipped learning technology, critical thinking development technology, information and communication technologies. The effectiveness of their application in the process of professional training of future teachers has been proven by scientific research and practical experience. It is substantiated that the use of pedagogical technologies in the professional training of future teachers contributes to the establishment of relationships between theory and practice, the activation of students' educational activities, the optimization of time costs, and as a result, the effective formation of professional competence.*

Key words: *pedagogical technologies, future teachers, institutions of higher education, professional competence, professional training.*

Стаття надійшла до редакції 07.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Грищенко С. В.